

Ensolution.

Kostnad per brukare *Ekerö kommun, utfall 2018*

Frida Wennermark och Fredrik Markstedt, Ensolution AB
E-post: frida.wennermark@ensolution.se
Version: 1.0
Datum: 2019-06-25

Innehåll

Allmänt om Ensolution AB.....	2
Sammanfattning	3
Inledning och uppdrag.....	4
Metod för genomförande.....	4
Analysmodell.....	5
Strukturella förutsättningar.....	6
Referenskostnadskvot och nettokostnadsavvikelse.....	6
Funktionsnedsättning - lakttagelser och reflektioner.....	7
Antalet och andelen brukare med insats.....	7
Insatsmix inom funktionsnedsättning.....	7
Kostnadsnivå och styckkostnad (enhetskostnad) inom funktionsnedsättning.....	8
Äldreomsorg – lakttagelser och reflektioner	10
Antalet och andelen brukare med SoL-insatser (inkl socialpsykiatri).....	10
Insatsmix för insatser enligt SoL.....	10
Konsumtion och produktivitet inom ordinärt boende	11
Konsumtion och produktivitet inom särskilt boende	12

Allmänt om Ensolution AB

Managementkonsultföretag

Ensolution är ett managementkonsultföretag. Vi ger våra kunder faktabaserad ledningsinformation för strategiskt beslutsfattande.

Vi har lång erfarenhet av att driva utvecklings- och förändringsprojekt. Ensolution kännetecknas av ett starkt kundengagemang och en stor vilja av att leverera konkreta värden till våra kunder.

Den största delen av vår verksamhet är riktad mot Sveriges kommuner och landsting. Detta arbete drivs av ett engagemang för sociala frågor. Vi utför många olika typer av projekt men brinner extra mycket för en väl fungerande skola och utbildning, samt en god omsorg om dem som är sjuka och har särskilda behov. Vårt engagemang driver oss att utveckla verktyg som hjälper organisationer identifiera sina utvecklingsområden och hitta lösningar som ser till att skattepengarna används på rätt sätt.

Ensolution arbetar i dagsläget med fler än hundra kommuner samt har ett mångårigt samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Vi erbjuder lösningar inom områden som Kostnad Per Brukare, Kostnad per Elev, räkenskapsammandrag, brukarundersökningar, behovsbedömningar, ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete SOSFS 2011:9/ kommunövergripande, resursfördelningssystem, genomlysningar, rådgivning, mm.

Ensolution AB har ratingen 91, mycket god kreditvärdighet på Creditsafes ratingskala. Ensolution AB är AAA-ratade, det högsta kreditbetyg ett aktiebolag kan få, enligt AAA Soliditet AB. Ensolution har kontor i Stockholm, Göteborg och Halmstad.

Referenser

Ensolution har över hundra kommuner på referenslistan, bl.a. Haninge kommun, Nynäshamn kommun, Tyresö kommun, Uppsala kommun, Solna stad, Järfälla kommun, Botkyrka kommun, Åre kommun, Umeå kommun, Sundsvalls kommun, Östersunds kommun, Pajala kommun, Övertorneå kommun, Härnösands kommun, Kramfors kommun, Kumla kommun, Ludvika kommun, Bollnäs kommun, Ockelbo kommun, Ljusdals kommun, m.fl. Exempel på övriga offentliga organisationer Ensolution arbetar med är: Region Östergötland, Region Kronoberg, Västra Götalandsregionen, Region Skåne, Region Norrbotten, Region Västernorrland, Umeå Energi, och Skellefteå Kraft, m.fl.

Sammanfattning

Ekerö kommun har under 2019 arbetat med att ta fram en Kostnad Per Brukare-kalkyl för funktionsnedsättning och äldreomsorg som avser helår 2018. Kostnad per brukare (KPB) är enkelt uttryckt en metod för kostnadsberäkning av olika insatser och för hur dessa insatser kan knytas till den enskilde brukaren. KPB bygger på aidentifierade individdata vilket innebär att vård och service för olika typer av brukare kan sammanställas och utgöra grunden för uppföljning ur olika perspektiv. Genom att informationen utgår från de enskilda individerna ges möjligheter att belysa och analysera verksamheten även ur ett brukarperspektiv.

Resultaten från vår analys av konsumtion, insats- och brukarmix samt produktivitet inom funktionsnedsättning visar att i jämförelsen med andra att det är en lägre andel brukare som får insatser enligt LSS i Ekerö kommun. Höga kostnader kan därför inte hänföras till en högre konsumtion då det är en lägre andel av invånarna i Ekerö som får insats än i KPB-snitt.

Däremot ser vi att insatserna i Ekerö genomgående har en högre kostnad per brukare än KPB-snittet. Detta leder till att kostnader per invånare för LSS är högre än för genomsnittet. Sett till insatsmixen ser vi även att Ekerö lägger mer resurser på daglig verksamhet men mindre på personlig assistans än andra KPB-kommuner. När vi jämför enhetskostnaderna noteras att Ekerö har högre enhetskostnad för gruppboende samt serviceboende i egen regi jämfört med KPB-snittet. Ekerö har även en högre enhetskostnad inom daglig verksamhet. Här ser vi att Ekerö har något högre lokalkostnader vilket till viss del påverkar boende och daglig verksamhet.

Specifikt inom gruppboende är beläggningen hög, vilket i nuläget medför att alla tillkommande behov leder till extern placering. Givet de höga enhetskostnaderna för både gruppboende, serviceboende och daglig verksamhet ser vi att det kan finnas anledning och behov till ytterligare fördjupning kring bedömning av vårdbehov och översättning av nivå till personalresurs.

Motsvarande analys av konsumtion, insats- och brukarmix samt produktivitet inom äldreomsorgen synliggör att Ekerö kommun har en låg andel brukare av de totala antalet invånare inom både hemtjänst och särskilt boende. Det kan i stort förklaras av att Ekerö kommun har så kallade gynnsamma förutsättningar att bedriva äldreomsorgsverksamhet, vilket huvudsakligen beror på att kommunen har en yngre befolkning. Samtidigt ser vi att enbart beaktat invånare över 65 år ligger Ekerö ändå lägre än KPB-snittet, vilket i sig kan vara föremål för fortsatt utredning om orsak och påverkan på kostnadsnivån när ansökan väl kommer in och insats beviljas. Konsumtionen av korttidsvård är näst lägst i jämförelsen med övriga KPB-kommuner. Är det en medveten satsning eller har det bara blivit så? Beroende på vilka åtgärder som vidtagits inom särskilt boende och hemtjänst för att möta de behov som i andra kommuner vanligtvis möts med korttidsvård kan det eventuellt till viss del förklara det högre kostnadsläget för exempelvis HSL inom särskilt boende.

Vi ser även fler brukare som är 85 år eller äldre i särskilt boende jämfört KPB-genomsnittet. Här kan en eventuell högre vårdtyngd till viss del förklara ett något högre kostnadsläge sett till personalkostnaden. Avslutningsvis ser vi höga kostnader för att producera inom främst särskilt boende samt dagverksamhet för äldre. Den höga enhetskostnaden per beviljad hemtjänsttimme förklaras främst av att Ekerö utför alla timmar som beviljas till skillnad mot många andra kommuner. Kostnaden per utförd timme är istället låg. Inom särskilt boende förklaras en väsentlig del av det höga kostnadsläget per dygn av en högre lokalkostnad samt kostnad för HSL.

Inledning och uppdrag

Kostnad per brukare (KPB) är enkelt uttryckt en metod för kostnadsberäkning av olika insatser och för hur dessa insatser kan knytas till den enskilde brukaren. KPB bygger på avidentifierade individdata vilket innebär att vård och service för olika typer av brukare kan sammanställas och utgöra grunden för uppföljning ur olika perspektiv. Genom att informationen utgår från de enskilda individerna ges möjligheter att belysa och analysera verksamheten även ur ett brukarperspektiv.

Ekerö kommun har under 2019 arbetat med att ta fram en KPB-kalkyl för funktionsnedsättning och äldreomsorg som avser helår 2018.

Denna rapport ger först en introduktion till projektet och metoden, därefter presenteras resultatet från kalkylen tillsammans med det som framkommit under analyserna. Analysrapporten för samtliga kommuners utfall 2018 beräknas finnas tillgänglig i slutet av oktober 2019, i samband med den årliga KPB-konferensen.

Metod för genomförande

KPB är en efterkalkyl som byggs från individnivå. Kalkylen kombinerar kommunens kostnader med verkställda beslut, vilket skapar ett resultat som visar både vad den enskilda brukarens insatser kostar kommunen att verkställa per år samt vad insatserna kostar att verkställa per enhet (# dygn, timmar etc.).

Den ekonomiska informationen som ligger till grund för kalkylen tas från kommunens ekonomisystem genom att göra ett totalutdrag för föregående helår. Den inkluderar alla kostnader som krävs för att bedriva verksamheten, det vill säga inte bara de direkta lönekostnaderna för personalen utan även kostnader för vaktmästare, ekonomer, biståndshandläggare osv. Kostnaderna kombineras sedan med beviljade och verkställda insatser hos enskilda brukare. På så sätt kan en brukaranalys erhållas. Kalkylerna skapar sedan ett bra material för jämförelser, dels externt mot andra kommuner dels internt mellan kommunens egna enheter och mellan år. Här följer en kort beskrivning av de olika stegen i KPB-modellen.

- » I steg ett identifieras verksamheter och insatser inom äldreomsorgen samt verksamheten för personer med funktionsnedsättning. Detta görs genom att standardinsatslistan går igenom och vilka insatser som kommunen erbjuder. Dessa måste kontinuerligt stämmas av mot den nationella statistikens definitioner och mot de verksamhetsindelningar med definitioner som används i SCB:s räkenskapssammandrag för kommuner (RS).
- » I steg två hämtas ekonomisk information från ekonomiutdraget, där indelningar såsom t ex ansvar i kombination med verksamhet, objekt och aktivitet hjälper till att visa var kostnaderna hör hemma.
- » I steg tre fördelas kostnaderna mellan två olika huvudaktiviteter, aktiviteter som är relaterade direkt till en specifik insats och aktiviteter som utgörs av gemensamma verksamheter (ex. enhetens administration).
- » I steg fyra sammanställs beräkningen av insatserna, dvs. en enhetskostnad och en totalkostnad per insats. Totalkostnaden består då av den direkta verksamhetskostnaden och den fördelade gemensamma kostnaden. Den delas med total volym i kommunen, t.ex. antal utredningar eller dagar med insatsen. Resultatet blir en kostnad per insats. All beräkning sker i IT-stödet Cost Perform.
- » När de aktuella insatserna är kostnadsberäknade återstår att knyta konsumtionen av insatserna till de enskilda brukarna. De aktuella volymerna per brukare hämtas från det aktuella verksamhetssystemet. Resultatet blir insatser och kostnader per brukare.
- » I steg sex valideras modellen för att kontrollera att alla kostnader har kommit med och fördelats rätt.

Förutsättningar i Ekerö

- » Extern jämförelse med övriga KPB-kommuner är från utfall 2017
- » Alla overheadkostnader är inkluderade i modellen, upp till kommunövergripande nivå
- » Inom flera insatser har manuella justeringar gjorts inom både ekonomi och verksamhetsstatistik för att erhålla en mer rättvis fördelning
- » Har funnits svårigheter med att särskilja volymer och kostnader inom personlig assistans. Komplettering sker vid senare tillfälle.

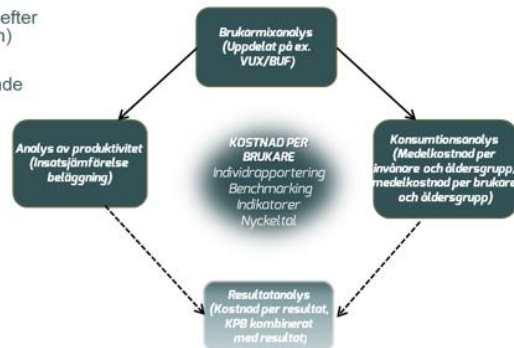
Analysmodell

• **Insats- och brukarmixanalys**

- Myndighetsutövning
- Balans mellan särskilt boende, hemtjänst, korttidsvård, utskrivningsklara
- Vårdkedjan, insatser före och efter (anhöriga, grannar, samverkan)
- Vilka tjänster "levereras"
- Utbudet/kommunens erbjudande
- Samverkan
- Beslut av politiker

• **Produktivitetsanalys**

- Effektiv resursplanering
- Personaltäthet
- Brukarnas behov
- Utformning av lokaler
- Geografiska förutsättningar
- Bemanningspool
- Personalplanering
- Åsikter från anhöriga
- Logistik i hemtjänst
- Politiska beslut

• **Konsumtionsanalys**

- Myndighetsutövning
- Demografiska strukturen
- Brist på särskilt boende
- Folkhälsan
- Geografiska förutsättningar
- Politiska beslut
- Regional samverkan
- Tradition hos invånarna

• **Resultatanalys**

- Hemtjänstpersonalens bemötande
- Bemötande av myndighet, hantering av ärende
- Insatsens utförande, genomförandeplan
- Känsla av trygghet
- Inflytande, påverkan av insatser mm
- Lokaler och miljö
- Kontinuitet
- Regional samverkan, hemsjukvården

Bilden visar en översiktlig analysmodell utifrån fyra olika typer av analyser.

- » Konsumtionsanalys. Syftet med denna analys är bl. a. att jämföra kostnaden per invånare och åldersgrupp, dvs. relatera kostnaderna till invånare och brukare. Här kan bl.a. följande frågor ställas: Ger enskilda kommuner fler insatser än andra kommuner? Hur ser medelkostnaden ut i förhållande till andra? Beror detta på befolkningens struktur eller på kommunens produktivitet?
- » Brukarmixanalys. Syftet med denna analys är att undersöka om kommunen har valt rätt kostnadseffektiv strategi för de insatser som erbjuds brukarna. Här kan bl.a. följande delar analyseras: Hur ser brukarmixen ut? Vilka grupper av brukare kräver stora resurser? Har kommunen fler ytterfall (kotsamma brukare) än andra kommuner? Beror detta i så fall på en obalans mellan institutionsplaceringar och öppenvårdsinsatser?
- » Analys av produktivitet. Syftet är att jämföra produktiviteten dels inom kommunen, dels med andra kommuner, en s.k. nyckeltalsjämförelse. Här kan bl.a. följande frågor ställas: Har kommunen en dyr kostnad per boendeplats i förhållande till andra kommuner? Vad beror detta på?
- » Resultatanalys. Syftet är att kombinera kostnaderna med resultat och kvalitet. Här kan bl.a. följande frågor ställas: Vilket resultat ger insatserna? Hur förhåller sig resultatet till kostnaderna? Resultat för insatserna finns inte tillgängligt i dagsläget i existerande analyser

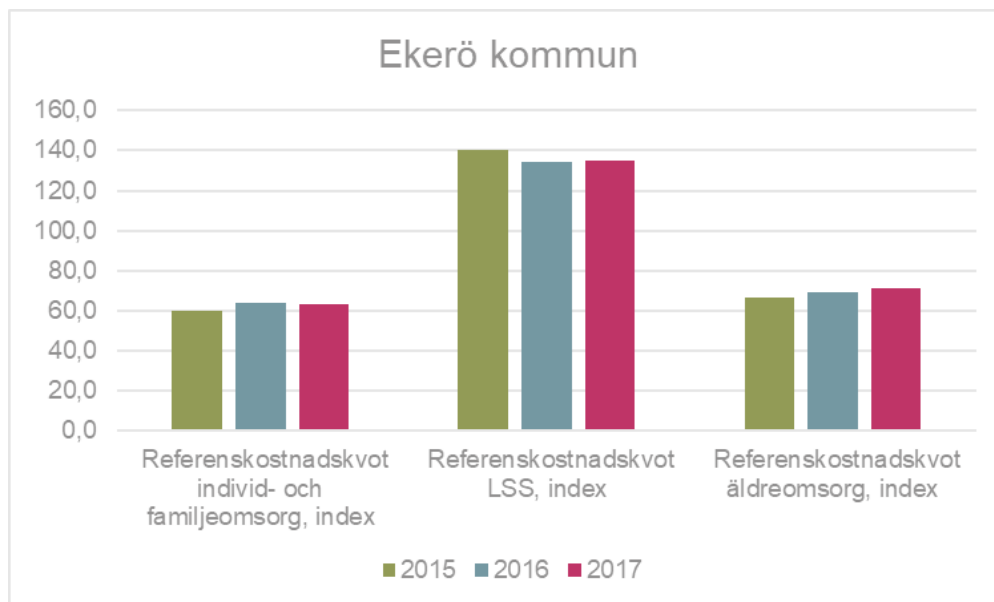
Strukturella förutsättningar

Referenskostnadskvot och nettokostnadsavvikelse

Vår utgångspunkt för att sätta Ekerö kommuns kostnader och resultat i ett sammanhang är att utgå från den referenskostnadskvot kommunen har inom äldreomsorg och funktionsnedsättning som även ligger till grund för den nationella kostnadsutjämnningen. En kvot under 100 indikerar en mer gynnsam struktur och ett värde över 100 indikerar således en tyngre struktur. I Ekerö kommuns fall ser vi att kommunen för år 2017 anses ha så kallade gynnsamma förutsättningar att bedriva äldreomsorgsverksamhet med en referenskostnadskvot på 70.8. Referenskostnaden som därigenom kan räknas fram indikerar vad respektive verksamhet borde ha för nettokostnad om kommunen bedriver den verksamheten med genomsnittlig ambitionsnivå och effektivitet.

Avvikelsen mellan kommunens referenskostnad och faktiska nettokostnad uppgår till 14,7 procent för år 2017 (senaste siffran tillgänglig i Kolada) vilket omräknat i kronor motsvarar ca 30 mnkr. Inom funktionsnedsättning har kommunen en referenskostnadskvot för år 2017 på 135.1 vilket i sammanhanget ska ses som att kommunen har en tyngre struktur och så kallade ogynnsamma förutsättningar att bedriva verksamheten. Nettokostnadsavvikelsen för motsvarande år uppgår till 14.8 procent.

Diagram 1 Referenskostnadskvot för samtliga berörda verksamhetsområden

Funktionsnedsättning - iakttagelser och reflektioner

I avsnittet lyfter vi fram våra huvudsakliga iakttagelser kopplat till vår analysmodell. Dvs analys av konsumtion, insats- och brukarmix samt produktivitet. Sett till Ekerö kommuns kostnadsfördelning har vi genomgående valt att fokusera och lyfta fram exempel på resultat inom gruppbostad, servicebostad och daglig verksamhet som tillsammans står för 73 procent av totalkostnaden inom funktionsnedsättning.

Antalet och andelen brukare med insats

Inom funktionsnedsättning ser vi via tabell 1 nedan att andelen brukare med LSS-insats i Ekerö är 0,8 procent, vilket motsvarar 220 unika brukare. Genomsnittet för samtliga KPB-kommuner ligger för år 2017 på 1 procent. Ekerö kommun har således färre personer med en LSS-insats förutom inom åldersintervallen 0-12 år och 20-29 år. Sett till den genomsnittliga kostnaden per brukare har Ekerö genomgående en högre snittkostnad förutom för åldersintervallet 0-12 år. Motsvarande trend återfinns även sett till kostnaden för LSS per invånare.

Tabell 1 Konsumtion LSS 2018 jämfört med genomsnittet LSS 2017 (Samtliga KPB-kommuner)

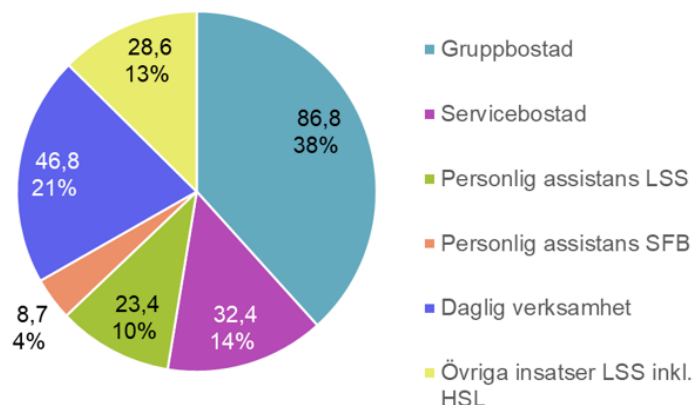
Kostnader LSS							Genomsnitt LSS 2017		
Åldersgrupp	Kostnader	# Invånare	# Brukare	Kr. / inv.	KPB	% Brukare	Kr. / inv.	KPB	% Brukare
Ej brukarkopplad	8 736 051	28 308		309			72		
0-12 år	9 450 773	5 511	34	1 715	277 964	0,6%	1 284	320 787	0,4%
13-19 år	13 816 934	2 839	34	4 867	406 380	1,2%	4 964	333 581	1,5%
20-29 år	42 131 716	2 154	46	19 560	915 907	2,1%	9 783	523 316	1,9%
30-39 år	35 308 735	3 021	29	11 688	1 217 543	1,0%	6 576	578 062	1,2%
40-49 år	47 373 640	4 604	32	10 290	1 480 426	0,7%	6 394	662 008	1,0%
50-59 år	40 707 941	3 925	26	10 371	1 565 690	0,7%	6 540	714 492	0,9%
60-64 år	14 634 161	1 418	9	10 320	1 626 018	0,6%	6 331	678 613	1,0%
65- år	14 531 067	4 836	10	3 005	1 453 107	0,2%	2 777	589 289	0,5%
Totalt	226 691 018	28 308	220	8 008	990 704	0,8%	5 198	542 800	1,0%

Insatsmix inom funktionsnedsättning

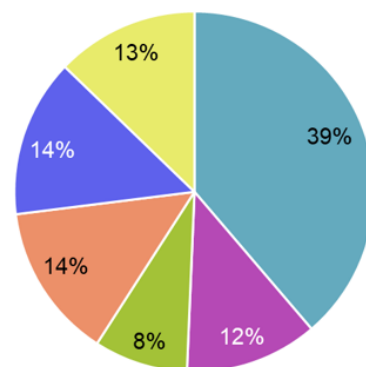
Insatsmixen har en stark påverkan på den totala kostnadsnivån i verksamheten. Valet av insatsmix kan vara kopplat till politiska riktlinjer, lokalt utbud eller rådande tradition bland handläggare på myndighetsfunktionen. Nedanstående cirkeldiagram visar fördelningen av resurser mellan samtliga LSS-insatser i Ekerö kommun jämfört genomsnittet av KPB-kommunerna för år 2017 (cirkeldiagram till höger).

Diagram 2 Kostnadsfördelningen mellan samtliga LSS-insatser jämfört genomsnittet

Ekerö 2018, fördelning och miljoner kronor

Snitt 2017

För flera insatser ser vi en kostnadsfördelning som ligger i nivå med genomsnittet för övriga KPB-kommuner. Däremot ser vi att Ekerö lägger en större andel av sina resurser på daglig verksamhet samt att en mindre andel av den personliga assistansen omfattas av SFB. Dvs där de grundläggande behoven överstiger 20 timmar och kommunen enbart står för kostnaden för de första 20 timmarna. Här ska samtidigt betonas att det varit svårt att särskilja kostnaderna mellan personlig assistans LSS och SFB. Sammantaget ser vi dock i en jämförelse att

Ekerö lägger en mindre andel av sina resurser på personlig assistans. Totalt 14 procent i Ekerö jämfört 22 procent i KPB-kommunerna i övrigt.

Kostnadsnivå och styckkostnad (enhetskostnad) inom funktionsnedsättning

Via tabell 2 nedan ser vi att Ekerö har en större andel i det högsta intervallet över 600 tkr och färre i det lägsta under 300 tkr. Vidare har vi också sett att Ekerö även har betydligt fler brukare som under ett år haft totala kostnader på 1 mnkr eller mer. 43,6 procent i Ekerö jämfört med 19 procent för KPB-genomsnittet. Sammantaget leder det till att exempelvis en gruppbofastad (helår) i snitt kostar närmare 1,6 mnkr i Ekerö jämfört med 1,1 mnkr i övriga KPB-kommuner.

Tabell 2 LSS-insatserna uppdelat i olika kostnadsintervall

	Ekerö 2018	Ekerö 2018 %	Snitt 2017 %
0-300'	67	30%	46%
300'-600'	37	17%	18%
600'-	116	53%	36%
Totalt	220	100%	100%

Totalkostnaden för gruppbofastad, egen regi och extern regi uppgår för år 2018 till närmare 88 mnkr. Här står gruppbofastadkostnaden som bedrivs i extern regi för 64 procent (ca 56,5 mnkr). Vid en jämförelse av dygnskostnaden för gruppbofastad ser vi att Ekerö har den tredje högsta dygnskostnaden med sina 4 374 kr/dygn. I tabell 3 nedan ser vi även att den genomsnittliga dygnskostnaden är 3 082 kr. På enhetsnivå för gruppbofastad har Skärvik både den högsta totalkostnaden för år 2018 med lite drygt 10 mnkr och den högsta dygnskostnaden med 4 668 kr/dygn exkl HSL. Lägst dygnskostnad i egenregi har Svalan med 3 738 kr/dygn. Den genomsnittliga dygnskostnaden för gruppbofastad i extern regi uppgår till 4726 kr.

Tabell 3 Jämförelse Gruppbofastad LSS kr/dygn, egenregi inkl HSL

Kommun	Gruppbofastad LSS kr/dygn, egen regi
Medel	3 082
Övertorneå	1 809
Oskarshamn	2 298
Älvkarleby	2 321
Nora	2 400
Hällefors	2 408
Hässleholm	2 452
Ljungby	2 472
Lidköping	2 638
Luleå	2 682
Klippan	2 696
Gotland	2 726
Pajala	2 730
Haninge	2 736
Härjedalen	2 771
Ny köping	2 804
Eslöv	2 805
Östra Göteborg	2 812
Bjuv	2 814
Olofström	2 875
Karlstad	2 896
Tierp	2 899
Boden	2 917
Högsby	2 931
Lysekil	2 940
Gislaved	2 968
Växjö	2 974
Mullsjö	2 994
Säffle	3 002
Sundsvall	3 026
Kristianstad	3 036
Perstorp	3 047
Kalmar	3 060
Kungälv	3 075
Karlskrona	3 100
Ludvika	3 135
Vara	3 174
Örebro	3 191
Forshaga	3 231
Gällivare	3 231
Karlshamn	3 327
Varberg	3 337
Ljusdal	3 338
Strömstad	3 438
Åre	3 496
Halmstad	3 608
Öckerö	3 632
Nynäshamn	3 661
Vallentuna	3 744
Vimmerby	3 786
Östersund	3 821
Krokom	3 823
Leksand	3 842
Tyresö	4 012
Ekerö 2018	4 374
Härryda	4 534
Åle	4 611

Totalkostnaden för servicebofastad, egen regi och extern regi uppgår för år 2018 till ca 34 mnkr. Här står servicebofastadkostnaden som bedrivs i extern regi för ca 20 procent (ca 6,6 mnkr). Inom servicebofastad har Ekerö den fjärde högsta kostnaden i jämförelsen med 2 342 kr per plats och dygn. Den genomsnittliga kostnaden för samtliga KPB-kommuner inom servicebofastad uppgick för år 2017 till 1604 kr/dygn. På enhetsnivå ser vi att den största servicebofastaden Kultur/Tegel även har den lägsta dygnskostnaden per plats med 1 867 kr. Pråmvägen som tillika är den minsta enheten i egenregi har den högsta dygnskostnaden med 2 889 kr.

Totalkostnaden för daglig verksamhet enligt LSS uppgår för år 2018 till ca 47,4 mnkr inkl HSL. Här står totalkostnaden för den dagliga verksamhet som bedrivs i extern regi för ca 35 procent (ca 17 mnkr). Inom daglig verksamhet har Ekerö kommun den högsta kostnaden i jämförelsen med övriga KPB-kommuner med 1 256 kr per dag (i jämförelsen beräknat på beslutsperioden dvs. heltid=365 dagar). Den genomsnittliga kostnaden för samtliga KPB-kommuner inom daglig verksamhet uppgick för år 2017 till 518 kr per dag. För daglig verksamhet har det i år inte varit möjligt att bryta ner kostnaden på respektive enhet.

Reflektion

Inom funktionsnedsättning ser vi i jämförelsen med andra att det är en lägre andel brukare som får insatser enligt LSS i Ekerö. Höga kostnader kan därför inte hänföras till en högre konsumtion då det är en lägre andel av invånarna i Ekerö som får insats än i KPB-snitt.

Däremot ser vi att insatserna i Ekerö genomgående har en högre kostnad per brukare än KPB-snittet. Detta leder till att kostnader per invånare för LSS är högre än för genomsnittet. Sett till insatsmixen ser vi även att Ekerö lägger mer resurser på daglig verksamhet men mindre på personlig assistans än andra KPB-kommuner. När vi jämför enhetskostnaderna noteras att Ekerö har högre enhetskostnad för gruppboende samt serviceboende i egen regi jämfört med KPB-snittet. Ekerö har även en högre enhetskostnad inom daglig verksamhet. Här ser vi att Ekerö har något högre lokalkostnader vilket till viss del påverkar boende och daglig verksamhet.

Specifikt inom gruppboende är beläggningen hög, vilket i nuläget medför att alla tillkommande behov leder till extern placering. Givet de höga enhetskostnaderna för både gruppboende, serviceboende och daglig verksamhet kan det avslutningsvis finnas anledning till ytterligare fördjupning kring bedömning av vårdbehov och översättning av nivå till personalresurs. Till exempel vem/vilka gör bedömningen, hur kommuniceras det, vem tar beslut, hur är beslutet utformat och vem följer upp osv?

Äldreomsorg – iakttagelser och reflektioner

I avsnittet lyfter vi fram våra huvudsakliga iakttagelser kopplat till vår analysmodell. Dvs analys av konsumtion, insats- och brukarmix samt produktivitet inom äldreomsorg. Sett till Ekerö kommuns kostnadsfördelning har vi genomgående valt att fokusera och lyfta fram exempel på resultat inom särskilt boende och hemtjänst.

Antalet och andelen brukare med SoL-insatser (inkl socialpsykiatri)

Inledningsvis bör återigen nämnas att Ekerö kommun anses ha så kallade gynnsamma förutsättningar att bedriva äldreomsorgsverksamhet vilket huvudsakligen förklaras av att kommunen har en yngre befolkning. Sett till hela befolkningen ser vi därför också att andelen brukare med SoL-insatser är lägre än KPB-genomsnittet. 3,3 procent i Ekerö kommun jämfört med KPB-genomsnittet på 5,4 procent. Däremot om vi som i tabell 4 nedan istället ser till andelen brukare över och under 65 år, 65-79 år och över 80 år ser vi även där att Ekerö genomgående har en lägre andel brukare men att varje brukare kostar mer. Till exempel kostar de 516 brukare över 80 år i genomsnitt 350 707 kr jämfört med 257 168 kr i KPB-kommunerna.

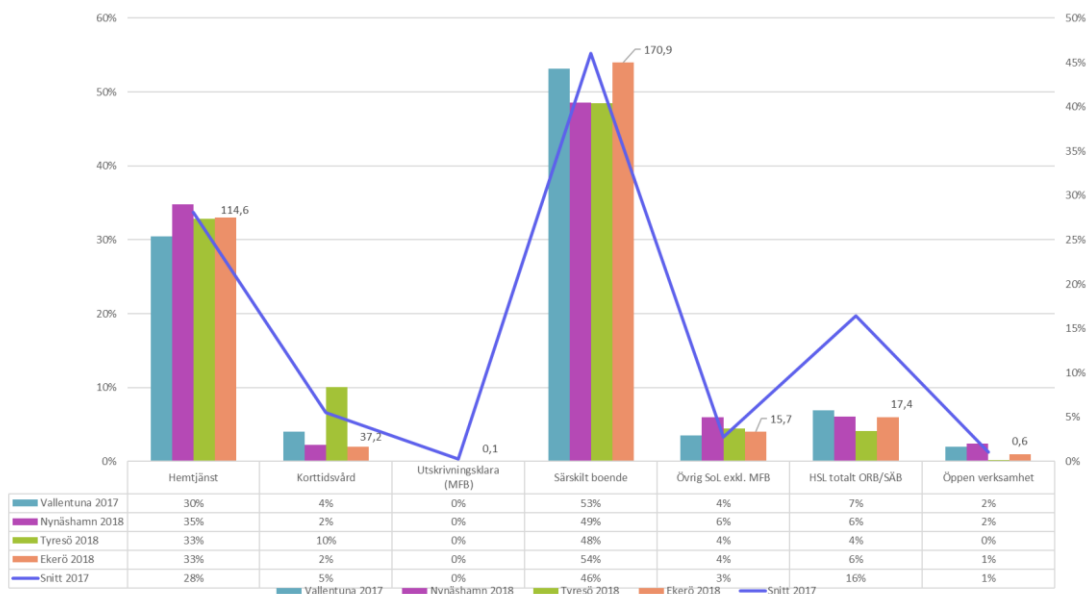
Tabell 4 Konsumtion insatser enligt SoL över och under 65 år 2018 jämfört med genomsnittet KPB-kommunerna 2017

Åldersgrupp	Kostnader	# Invånare	# Brukare	Kr. / inv.	KPB	% Brukare	Kr. / inv.	KPB	% Brukare
Under 65 år	26 154 068	23 472	158	1 114	165 532	0,7%	1 207	140 679	0,9%
Över 65 år	255 482 983	4 836	778	52 829	328 384	16,1%	49 744	242 918	20,5%
65-79 år	74 518 159	3 761	262	19 813	284 420	7,0%	16 038	206 271	7,8%
Över 80 år	180 964 824	1 075	516	168 339	350 707	48,0%	146 457	257 168	57,0%

Insatsmix för insatser enligt SoL

Insatsmixen har en stark påverkan på den totala kostnadsnivån i verksamheten. Valet av insatsmix kan vara kopplat till politiska riktlinjer, lokalt utbud eller rådande tradition bland handläggare på myndighetsfunktionen. Nedanstående stapeldiagram visar kostnadsfördelningen (i procent) mellan berörda SoL-insatser i Ekerö kommun jämfört med ett urval av KPB-kommuner i regionen. Jämfört berörda kommuner ser vi framförallt att Ekerö kommun har en större andel av sina kostnader kopplat till särskilt boende.

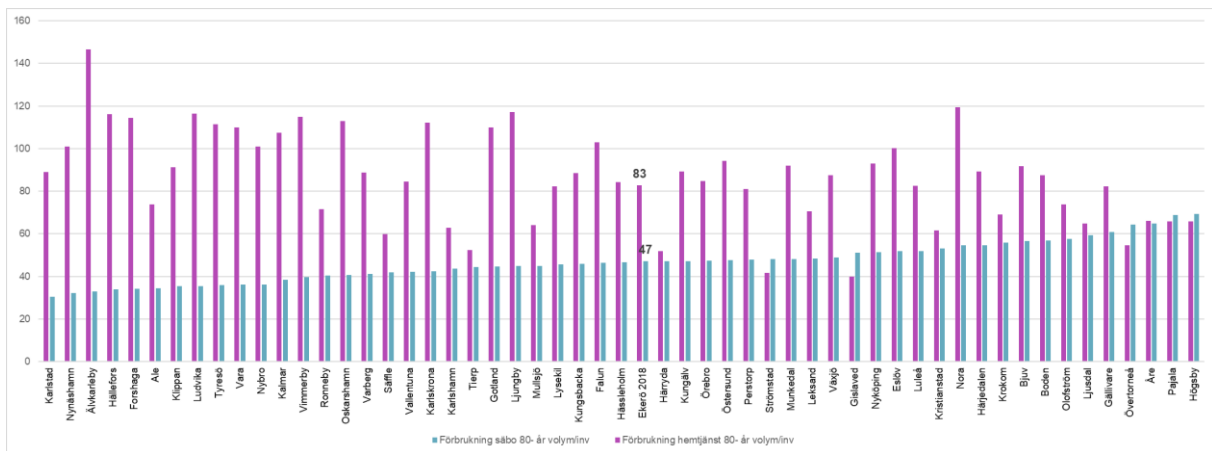
Diagram 3 Kostnadsfördelningen mellan SoL-insatser jämfört ett urval av kommuner (%)

I diagram 4 nedan ser vi att Ekerö kommun i en jämförelse med andra kommuner lägger sig ungefär i mitten på skalan sett till sin genomsnittliga förbrukning av särskilt boende på 47 dygn/invånare. Övergripande kan sägas att en kommun som ligger längre till höger på skalan i regel har en högre totalkostnad än en kommun som befinner sig till vänster på skalan där behovet i många fall i högre utsträckning tillgodoses med hemtjänstinsatser. För

korttidsvården ser vi att Ekerö har den näst lägsta förbrukningen av samtliga KPB-kommuner sett till antalet dygn per invånare för brukare över 80 år.

Diagram 4 Konsumtion särskilt boende (dygn/invånare) och hemtjänst (genomsnitt beviljade timmar/invånare) jämfört andra kommuner

Konsumtion och produktivitet inom ordinärt boende

I tabell 5 nedan ser vi andelen brukare över och under 65 år, 65-79 år och över 80 år med hemtjänstinsats. Under 65 år ligger Ekerö i nivå med genomsnittet på 0,3 procent av befolkningen med hemtjänstinsats. Över 65 år har Ekerö däremot 1,9 procent färre brukare och det förklaras framförallt av att andelen brukare över 80 år är närmare 4 procent lägre än genomsnittet i KPB-kommunerna. För såväl brukare under som över 65 år har Ekerö en högre kostnad per brukare. Till exempel kostar de 174 brukarna mellan 65 och 79 år i genomsnitt 156 790 kr jämfört med 120 803 kr i KPB-kommunerna. En skillnad på 35 987 kr/brukare och år.

Tabell 5 Konsumtion hemtjänst över och under 65 år 2018 jämfört med genomsnittet KPB-kommunerna 2017

Åldersgrupp	Kostnader	# Invånare	# Brukare	Kr. / inv.	KPB	% Brukare	Kr. / inv.	KPB	% Brukare
Under 65 år	11 390 806	23 472	69	485	165 084	0,3%	320	111 739	0,3%
Över 65 år	77 861 049	4 836	464	16 100	167 804	9,6%	14 920	129 830	11,5%
65-79 år	27 281 530	3 761	174	7 254	156 790	4,6%	5 624	120 803	4,7%
Över 80 år	50 579 519	1 075	290	47 051	174 412	27,0%	41 503	133 476	31,1%

I tabell 6 nedan ser vi att den högre kostnadsnivån per brukare till del beror på att både brukarna över och under 65 år i genomsnitt beviljas mer hemtjänsttimmar jämfört genomsnittet i KPB-kommunerna. Över 65 år beviljas i genomsnitt varje brukare 296 hemtjänsttimmar jämfört med 272,5 timmar i KPB-kommunerna. En skillnad på 25,5 hemtjänsttimmar per brukare och år.

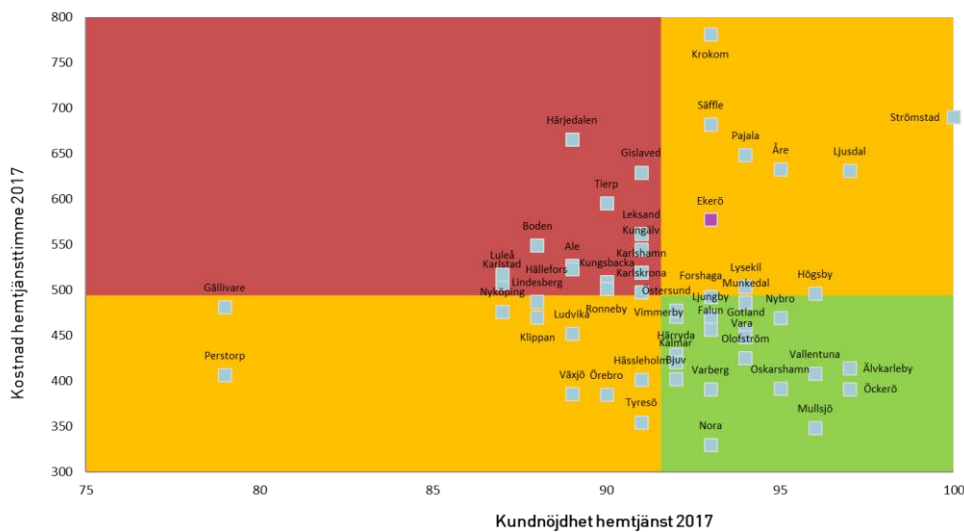
Tabell 6 Genomsnittliga antal beviljade hemtjänsttimmar per invånare och per brukare jämfört med genomsnittet KPB-kommunerna 2017.

Åldersgrupp	Volym	# Invånare	# Brukare	Tim/inv.	Tim/brukare	Tim/inv.	Tim/brukare
Under 65 år	19 914	23 472	69	0,8	289	0,7	247,7
Över 65 år	137 297	4 836	464	28,4	296	31,1	272,5
65-79 år	48 263	3 761	174	12,8	277	11,9	256,2
Över 80 år	89 035	1 075	290	82,8	307	86,4	279,2

Utöver att varje brukare med beslut om hemtjänst konsumerar fler timmar kostar varje beviljad timme mer än i flertalet andra KPB-kommuner som ingår i jämförelsen. En beviljad hemtjänsttimme i Ekerö för egenregin kostar 577 kr jämfört med genomsnittet för KPB-kommunerna som ligger på 492 kr per beviljad timme. Här noteras även att det totalt utförs fler timmar än vad som är beviljat. För hemtjänsten som bedrivs i egenregi bör även nämnas att det i år inte varit möjligt att bryta ner kostnaden på respektive hemtjänstenhet.

I plottdiagrammet nedan har vi avslutningsvis kopplat samman Ekerö kommuns kostnad per beviljad hemtjänsttimme med Socialstyrelsens undersökning av äldres uppfattning om kvaliteten i hemtjänst och äldreboenden. Här har vi valt ut antal personer i åldrarna 65 år och äldre som uppgett att de är mycket eller ganska nöjda med hemtjänsten dividerat med samtliga personer i åldrarna 65 år och äldre i ordinärt boende med hemtjänst som besvarat undersökningen. Här kan vi se att kundnöjdheten på 93 i kombination med den förhållandevis höga kostnaden per beviljad hemtjänsttimme på 577 kr för egenregin medför att Ekerö placerar sig i det övre gula fältet.

Diagram 6 Nöjdkund-index (NKI) – Hemtjänst, egen regi (beviljad tid)

Konsumtion och produktivitet inom särskilt boende

Övergripande ser vi i tabell 7 nedan att det är färre brukare i Ekerö med beslut om särskilt boende i förhållande till antalet invånare än vad det i genomsnitt är i KPB-kommunerna. Däremot noterar vi att det är fler som är 85 år eller äldre som har ett särskilt boendebeslut i Ekerö än det i genomsnitt är i övriga KPB-kommuner. Förutom i åldersintervallet 80-84 år har Ekerö en högre kostnad per brukare i samtliga övriga åldersintervall. Exempelvis för de 90 brukarna över 90 år är kostnaden i Ekerö i genomsnitt 679 693 kr jämfört 503 784 kr i KPB-kommunerna. En skillnad på 175 909 kr per brukare och år.

Tabell 7 Konsumtion särskilt boende jämfört med genomsnittet för särskilt boende 2017 (Samtliga KPB-kommuner)

Kostnader SÄBO inkl. HSL							Genomsnitt 2017 inkl. HSL		
Åldersgrupp	Kostnader	# Invånare	# Brukare	Kr. / inv.	KPB	% Brukare	Kr. / inv.	KPB	% Brukare
65-69 år	7 941 638	1 238	9	6 415	882 404	0,7%	2 421	521 691	0,5%
70-74 år	12 116 997	1 465	17	8 271	712 765	1,2%	6 635	526 517	1,2%
75-79 år	20 736 690	1 058	32	19 600	648 022	3,0%	16 783	541 660	3,1%
80-84 år	18 156 613	605	36	30 011	504 350	6,0%	39 402	519 425	7,6%
85-89 år	40 352 082	288	61	140 111	661 510	21,2%	98 950	521 139	19,0%
90- år	61 172 401	182	90	336 112	679 693	49,5%	219 898	503 784	43,8%
Totalt	160 476 420	28 308	245	5 669	655 006	0,9%	6 914	517 590	1,3%

Totalkostnaden för särskilt boende, egen regi och extern regi uppgår för år 2018 till närmare 160,5 mnkr. Vid en jämförelse av dygnskostnaden för särskilt boende ser vi att Ekerö har den högsta dygnskostnaden med sina 2 663 kr/dygn. I tabell 8 nedan ser vi även att den genomsnittliga dygnskostnaden är 1 970 kr. På enhetsnivå inom särskilt boende ser vi att det externa boendet Kullen som är det största boendet med 78 platser, följaktligen även har den högsta totalkostnaden för år 2018 med lite drygt 53 mnkr. Kullen har samtidigt den lägsta dygnskostnaden med 1 921 kr/dygn. Lägst dygnskostnad i egenregi har Ekgården med 2 063 kr/dygn exkl HSL. Söderströmmsgården med sina 48 boendeplatser har en dygnskostnad på 2 466 kr/dygn exkl HSL. Under år 2018 har motsvarande 12 helårsplatser köpts in externt till en genomsnittlig dygnskostnad på 2 411 kr/dygn.

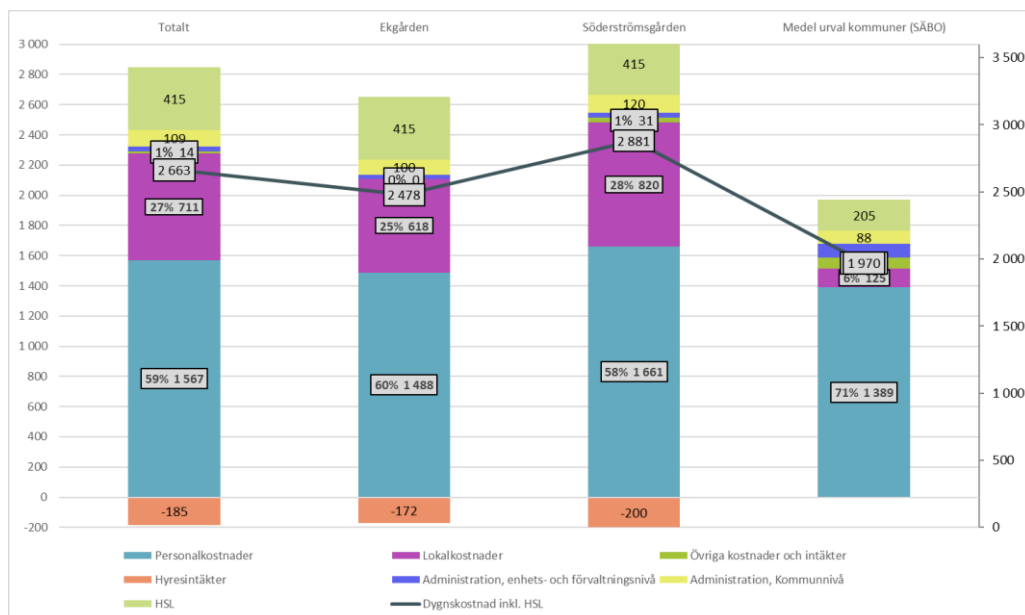
Tabell 8 Jämförelse särskilt boende kr/dygn, egenregi inkl HSL

Kommun	Särskilt boende kr/dygn, egen regi		
Medel	1 970	Nybro	1 959
Ljungby	1 594	Växjö	1 972
Öckerö	1 604	Perstorp	1 975
Varberg	1 683	Gotland	1 980
Vara	1 684	Övertorneå	1 980
Östersund	1 697	Karlstad	1 998
Örebro	1 720	Nora	1 999
Eslöv	1 733	Härreda	2 004
Olofström	1 761	Boden	2 041
Säffle	1 772	Nynäshamn	2 051
Krokom	1 774	Kungsbacka	2 065
Tierp	1 806	Kungälv	2 067
Ronneby	1 811	Tyresö	2 086
Nyköping	1 819	Leksand	2 102
Forshaga	1 835	Gällivare	2 107
Falun	1 843	Karlskrona	2 119
Vallentuna	1 848	Högsby	2 144
Hässleholm	1 856	Hällefors	2 148
Pajala	1 859	Mullsjö	2 151
Luleå	1 867	Kalmar	2 156
Klippan	1 883	Gislaved	2 166
Ljusdal	1 890	Lysekil	2 195
Kristianstad	1 892	Härjedalen	2 207
Munkedal	1 903	Åre	2 210
Vimmerby	1 906	Ludvika	2 217
Bjuv	1 938	Oskarshamn	2 234
Karlskrona	1 959	Ale	2 253
		Älvkarleby	2 442
		Strömstad	2 463
		Ekerö 2018	2 663

Vid en nedbrytning av dygnskostnaden på de olika kostnadsslagen för Ekgården och Söderströmsgården ser vi att 59 procent av kostnaden per dygn utgörs av personalkostnad. I genomsnitt för ett urval av KPB-kommuner utgör personalkostnaden 71 procent. Samtidigt ska tilläggas att det i jämförelsekommunerna motsvarar 1 389 kr/dygn jämfört 1567 kr/dygn i personalkostnad i Ekerö. Utöver en något högre personalkostnad i Ekerö är det framförallt lokalkostnaderna och kostnaderna för HSL som sticker ut.

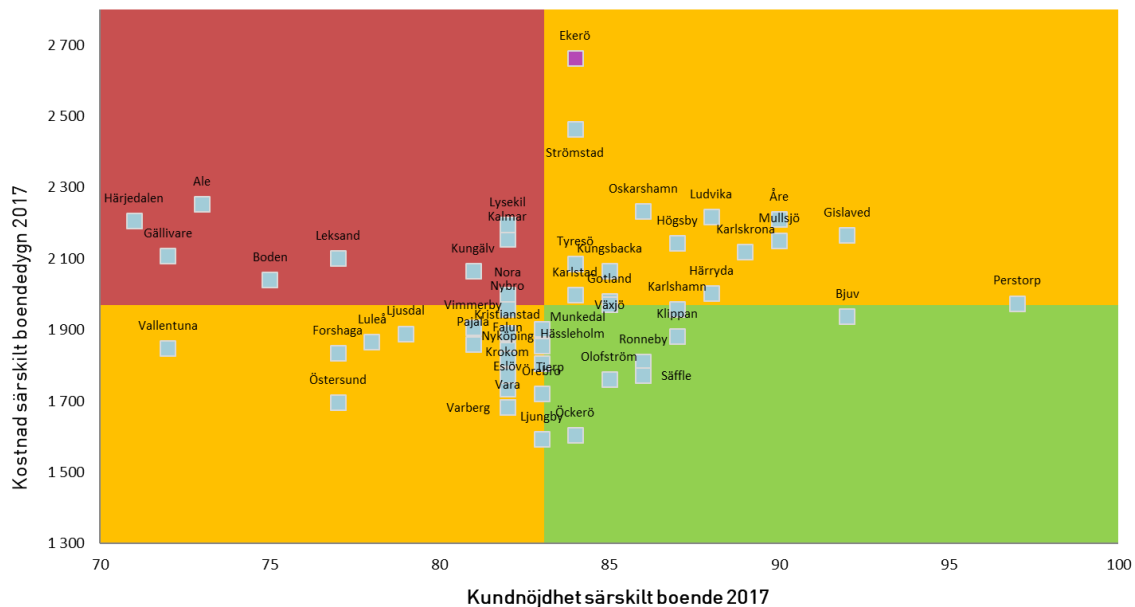
Avseende lokalkostnaderna är ett nytt internhyressystem på väg att införas. Beaktat den nya lokalkostnaden skulle kostnaden i egen regi minska med 303 kr per dygn. Det skulle ge Ekerö en kostnad på 2 360 kr/dygn men i jämförelsen med övriga KPB-kommuner som återfinns i tabell 8 skulle Ekerö fortsatt ligga högt.

Diagram 7 Nedbrytning av kostnader särskilt boende, egen regi jämfört medel urval kommuner

I plottdiagrammet nedan har vi avslutningsvis på motsvarande sätt som inom hemtjänsten kopplat samman Ekerö kommuns kostnad per boendedygn med Socialstyrelsens undersökning av äldres uppfattning om kvaliteten i hemtjänst och äldreboenden. Här har vi valt ut antal personer i åldrarna 65 år och äldre som uppgett att de är mycket eller ganska nöjda med särskilt boende dividerat med samtliga personer i åldrarna 65 år och äldre i särskilt boende som besvarat undersökningen. Här kan vi se att kundnöjdheten på 84 i kombination med den höga kostnaden per boendedygn på 2 663 kr för egenregi medför att Ekerö placerar sig i det övre gula fältet.

Diagram 8 Nöjdkund-index (NKI) – Särskilt boende, egen regi (kostnad per boendedygn)

Reflektion

Ekerö har en låg andel brukare av de totala antalet invånare inom både hemtjänst och särskilt boende. Det kan i stort förklaras av att Ekerö kommun har så kallade gynnsamma förutsättningar att bedriva äldreomsorgs verksamhet, vilket huvudsakligen förklaras av att kommunen har en yngre befolkning.

Samtidigt ser vi att enbart beaktat invånare över 65 år ligger Ekerö ändå lägre än KPBSnittet, vilket i sig kan vara föremål för fortsatt utredning om orsak och påverkan på kostnadsnivån när ansökan väl kommer in och insats beviljas. Konsumtionen av korttidsvård är näst lägst i jämförelsen med övriga KPB-kommuner. Är det en medveten satsning eller har det bara blivit så? Beroende på vilka åtgärder som vidtagits inom särskilt boende och hemtjänst för att möta de behov som i andra kommuner vanligtvis möts med korttidsvård kan det eventuellt till viss del förklara det högre kostnadsläget för exempelvis HSL inom särskilt boende.

Vi ser även fler brukare som är 85 år eller äldre i särskilt boende jämfört KPB-genomsnittet. Här kan en eventuellt högre vårdtyngd till viss del förklara ett något högre kostnadsläge sett till personalkostnaden.

Avslutningsvis ser vi höga kostnader för att producera inom främst särskilt boende samt dagverksamhet för äldre. Den höga enhetskostnaden per beviljad hemtjänststimme förklaras främst av att Ekerö utför alla timmar som beviljas till skillnad mot många andra kommuner. Kostnaden per utförd timme är istället låg. Inom särskilt boende förklaras en väsentlig del av det höga kostnadsläget per dygn av en högre lokalkostnad samt kostnad för HSL.